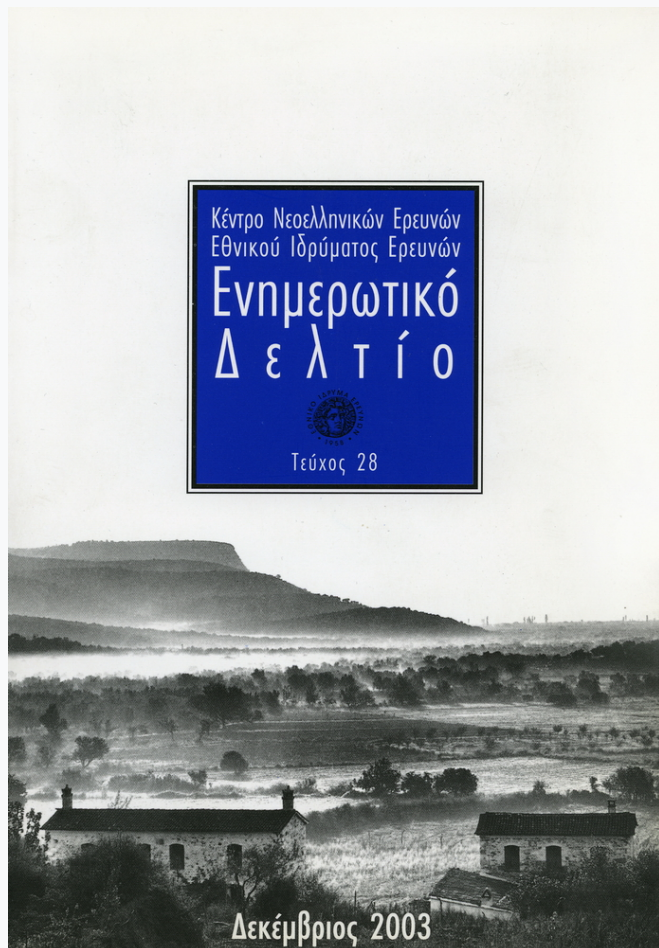

Ενημερωτικό Δελτίο

Τόμ. 28 (2003)

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΚΕΝΤΡΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

doi: [10.12681/news.227](https://doi.org/10.12681/news.227)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΚΕΝΤΡΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ. (2009). *Ενημερωτικό Δελτίο*, 28, 99–102.
<https://doi.org/10.12681/news.227>

**ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΩΝ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΩΝ ΚΑΙ ΚΕΝΤΡΩΝ
ΤΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

Το Τμήμα Νεοελληνικών Σπουδών του INALCO (Institut National des Langues et des Cultures Orientales)

Το Εθνικό Ινστιτούτο Ανατολικών Γλωσσών και Πολιτισμών ιδρύθηκε την εποχή της Γαλλικής επανάστασης, το 1795, για καθαρά πρακτικούς και πολιτικούς λόγους. Σ' αυτήν τη Σχολή, που ονομαζόταν τότε απλώς *Σχολή Ανατολικών Γλωσσών* (*École des Langues Orientales*), διδάσκονταν αρχικά τα αραβικά, τα περσικά και τα τουρκικά σε Γάλλους που είχαν σκοπό να γίνουν έμποροι ή πρόξενοι της Γαλλίας στην Περσία ή στην Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Σύντομα όμως, γάλλοι φιλέλληνες και κλασικοί φιλόλογοι, πιθανόν κάτω από την επίδραση του Αδαμάντιου Κοραή, ζήτησαν να προστεθούν και τα νέα ελληνικά —έλεγαν τότε "τα ρωμαίικα", γαλλικά *le grec vulgaire*— στις γλώσσες που διδάσκονταν την εποχή της ίδρυσης της Σχολής. Το πρώτο μάθημα νέων ελληνικών έγινε, το 1800, από τον καθηγητή d'Ansse de Villosion. Πρέπει να τονιστεί πως στην προκειμένη περίπτωση η ένταξη των νέων ελληνικών στο πλαίσιο μιας σχολής ανατολικών γλωσσών δεν προϋποθέτει καμία επιστημονική τοποθέτηση για τον χαρακτήρα αυτής της γλώσσας και των ομιλητών της αλλά οφείλεται σε ιστορικούς λόγους. Στα υπόλοιπα γαλλικά Πανεπιστήμια, όπως π.χ. στη Σορβόνη, τα νέα ελληνικά διδάσκονται σε τμήματα (UFR) αρχαίων ελληνικών, πράγμα που δεν διευκολύνει την αναγνώριση των ιδιαιτεροτήτων της ως ζωντανής γλώσσας.

Πρέπει να προστεθεί πως η προσθήκη των νέων ελληνικών στη νεοϊδρυθείσα Σχολή Ανατολικών Γλωσσών δικαιολογείτο, στην αρχή του 19ου αιώνα, από το γεγονός ότι οι περισσότεροι ελληνοφώνοι ήταν τότε υπήκοοι της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Η ιστορία της διδασκαλίας των νέων ελληνικών στη Σχολή είναι σε πολύ γενικές γραμμές η ακόλουθη. Μολοντί επί της αρχής, τα μαθήματα έπρεπε να είναι πρακτικά και οι μαθητές της να εγκατασταθούν στην Ανατολή και να είναι ικανοί να μιλούν τις γλώσσες των κατοίκων της, αντίθετα, στην πρώτη περίοδο της ιστορίας της Σχολής Ανατολικών Γλωσσών τα μαθήματα νέων ελληνικών είχαν καθαρά θεωρητικό χαρακτήρα. Οι φοιτητές ήταν όλοι κλασικοί φιλόλογοι, πράγμα που ήταν προϋπόθεση για μια καλύτερη κατανόηση των ορθογραφικών λαθών στα χειρόγραφα των αρχαιοελληνικών κειμένων που εξέδιδαν. Αυτό το γεγονός τεκμηριώνεται από τα μαθήματα ενός από τους πρώτους καθηγητές νέων ελληνικών της Σχολής, του Charles Benoît Hase (1780-1864), των οποίων τα κείμενα διατηρούνται στη Βιβλιοθήκη του INALCO (BIULO). Στην πραγματικότητα ο κάτοχος της έδρας νέων ελληνικών δίδασκε την παλαιογραφία! Ένας από τους διαδόχους του, ο Vladimir Brunet de Presle (1809-1875) δεν είχε πάει ποτέ στην Ελλάδα.

Εκείνη την εποχή οι φοιτητές νέων ελληνικών μάθαιναν τη γλώσσα μεταφράζοντας στα γαλλικά, αποσπάσματα από το *Γεωπονικόν* (1643) του Αγάπριου Λάνδου και από τις *Διδαχές* (1560) του Ηλία Μηνιάτη.

Ο προσανατολισμός της διδασκαλίας παρέμεινε φιλολογικός και με τον μεγάλο εκδότη μεσαιωνικών κειμένων Émile Legrand (1841-1903) που δίδαξε ως καθηγητής στη Σχολή από το 1887 ως το 1903.

Αυτή η κατάσταση άλλαξε με τον διάδοχό του, τον Γιάννη Ψυχάρη (1854-1929), ο οποίος όχι μόνο μελέτησε συστηματικά τη γραμματική της ομιλούμενης ελληνικής γλώσσας αλλά, ως γνωστό, είχε έντονη και αποφασιστική επίδραση στο "γλωσσικό ζήτημα", ιδιαίτερα με τη δημοσίευση του βιβλίου του *Το ταξίδι μου* (1888).

Τον Ψυχάρη διαδέχτηκε στην έδρα νέων ελληνικών ο μαθητής του, ο André Mirambel (1900-1970). Εκτός από τη γλωσσολογία, όπου τα βιβλία και τα άρθρα του παραμένουν βασικά (βλ. την άριστη μελέτη του, *Η νεοελληνική γλώσσα. Περιγραφή και ανάλυση*, 1959), ο Μιραμπέλ έδειξε ενδιαφέρον για την πρακτική διδασκαλία της δημοτικής. Όσο ξέρω, το εγχειρίδιό του *Introduction au grec moderne* (1948), είναι η πρώτη γαλλική μέθοδος διδασκαλίας των ελληνικών με χρήση δίσκων.

Την εποχή του Μιραμπέλ και του διαδόχου του, του γλωσσολόγου Υvon Tarabout που δίδαξε στο INALCO από το 1970 ως το 1979, σημειώθηκε στη Γαλλία μεγάλο ενδιαφέρον για τη νεοελληνική γλώσσα και μια ιδιαίτερη συμπάθεια για τους Έλληνες και τις πολιτικές δοκιμασίες τους. Αυτό το ενδιαφέρον είχε ως αποτέλεσμα μια πολύ σημαντική αύξηση του αριθμού των φοιτητών του Τμήματος νέων ελληνικών που πέρασε από τους 50 στους 300. Τα αίτια αυτού του φαινομένου είναι ποικίλα. Μπορούμε να αναφέρουμε την ανάπτυξη του μαζικού τουρισμού στην Ελλάδα, τις πολιτικές συνέπειες του πραξικοπήματος του 1967 με τη συρροή στη Γαλλία πολιτικών εξόριστων και τον Μάη του 1968 που άνοιξε καινούργιους ορίζοντες στη γαλλική παιδεία. Κατά την δεκαετία του 1970 η διδασκαλία των νέων ελληνικών αναπτύχθηκε πολύ στα Τμήματα αρχαίων ελληνικών των γαλλικών πανεπιστημίων, χωρίς όμως να δημιουργηθούν καινούργια διπλώματα και πολλές θέσεις διδασκόντων.

Το INALCO, που διέθετε από πολύν καιρό καθαρά νεοελληνικά διπλώματα (DULCO νέων ελληνικών), επωφελήθηκε απ'αυτήν την κατάσταση. Για να αντιμετωπιστεί η μεγάλη αύξηση του αριθμού φοιτητών στο Παρίσι δημιουργήθηκαν καινούργιες θέσεις στη Σχολή αυτή. Ο Μιραμπέλ είχε μόνο τρεις βοηθούς (τον Θράσο Καστανάκη και δύο άλλους). Την εποχή του Υ. Tarabout το προσωπικό του Τμήματος αποτελείτο από 5 άτομα. Το 2004 οι διδάσκοντες του νεοελληνικού Τμήματος είναι 9 (4 καθηγητές, 1 λέκτορας και 4 ειδικοί επιστήμονες).

Αρχικά το Τμήμα απένεμε μόνο τα Διπλώματα της Σχολής (DULCO και Diplôme Supérieur). Αλλά, για να αντιμετωπιστεί ο ανταγωνισμός άλλων γαλλικών Πανεπιστημίων, τα οποία με λιγότερες ώρες διδασκαλίας έδιναν διπλώματα αναγνωρισμένα σ'όλη τη γαλλική επικράτεια, το Τμήμα νεοελληνικών ζήτησε και πέτυχε το δικαίωμα απονομής "κρατικών διπλωμάτων" (Licence και Maîtrise). Μέχρι τώρα το INALCO και το Πανεπιστήμιο του Μονπελιέ είναι τα μόνα γαλλικά Ανώτατα Ιδρύματα που απονέμουν τη Licence και τη Maîtrise νέων ελληνικών· αυτά τα διπλώματα αναγνωρίζονται εν μέρει από το ΔΙ.Κ.Α.Τ.Σ.Α.

Τα νέα ελληνικά ανήκουν στη Διδακτορική Σχολή Μεσογειακών Σπουδών στο πλαίσιο της οποίας γίνονται τρία σεμινάρια, μεθοδολογίας, λογοτεχνίας και γλωσσολογίας. Κάθε χρόνο εκπονούνται από τους φοιτητές μας γύρω στις δέκα μεταπτυχιακές εργασίες και υποστηρίζονται τέσσερις με πέντε διδακτορικές διατριβές.

Στις σαράντα διδακτικές μονάδες του πρώτου και του δεύτερου κύκλου σπουδών του Διπλώματος νέων ελληνικών περιλαμβάνονται μαθήματα γραμματικής, γλωσσολογίας και ιστορίας της γλώσσας αλλά και μαθήματα λογοτεχνίας, με γενική παρουσίαση της μεσαιωνικής και νεοελληνικής γραμματείας, γεωγραφίας και ιστορίας της νεώτερης Ελλάδας, νεοελληνικής οικονομίας, ιστορίας της βυζαντινής και νεοελληνικής Τέχνης και, τέλος, μια παρουσίαση του ελληνικού κινηματογράφου.

Στο πλαίσιο του "Κέντρου Βαλκανικών Σπουδών", το Νεοελληνικό Τμήμα εκδίδει το περιοδικό *Bulletin de liaison néo-hellénique*.

Ανέφερα στην αρχή τη μείωση του αριθμού των φοιτητών μας που από τους 300, στη δεκαετία του 1980, δεν ήταν πια το 2003 παρά 160. Κύρια αιτία αυτού του φαινομένου είναι η μετατόπιση του κέντρου διδασκαλίας από το Παρίσι (μετρό Dauphine) σ' ένα σχετικά μακρινό προάστιο (Asnières). Αλλά πρέπει να πάρουμε υπόψη επίσης τον πολλαπλασιασμό των ιδιωτικών σχολείων νέων ελληνικών για ενήλικους που προσφέρουν μόνο μαθήματα γλώσσας. Γενικότερα πρέπει να αναγνωρίσουμε πως στη Γαλλία η περίοδος ενθουσιασμού για τα νέα ελληνικά ανήκει πια στο παρελθόν. Η Ελλάδα θεωρείται τώρα ευρωπαϊκή χώρα σαν τις άλλες και η δυσκολία των ελληνικών δεν αντισταθμίζεται από σοβαρές προοπτικές επαγγελματικής αποκατάστασης.

Έτσι στο INALCO, όσο μειώνεται ο αριθμός των φοιτητών νέων ελληνικών, τόσο αυξάνεται ο αριθμός των φοιτητών κινέζικων και αραβικών. Διαπιστώνεται όμως παράλληλα μια σημαντική βελτίωση του επιπέδου των νεοελληνιστών. Όλα τα μαθήματα της Licence γίνονται τώρα στα ελληνικά· αυτό δεν θα ήταν δυνατό πριν από 20 χρόνια.

Henri TONNET

Διευθυντής του Νεοελληνικού Ινστιτούτου της Σορβόνης
Πρώην καθηγητής νέων ελληνικών στο INALCO

Βιβλιογραφία

André Mirambel (1948), "Le Grec moderne à l'Ecole Nationale des Langues Orientales Vivantes" in *Cent-cinquantenaire de l'Ecole des langues orientales*, Paris, Imprimerie Nationale de France.

Henri Tonnet (1995), "Notice sur les enseignants de grec moderne de l'INALCO", in *Deux siècles d'histoire de l'Ecole des langues orientales*, Paris, Hervas, σ. 150-157.